

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A.Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Nr. (11.1-53) SD

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija teikia svarstyti Lietuvos Respublikos darbo kodekso 108, 109 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. 1 projektas) ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo Nr. XII-2603 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. 2 projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai).

Įstatymų projektų tikslas – įgyvendinti 2018 m. birželio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/957, kuria iš dalies keičiama Direktyva 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL 2018 L 173, p. 16) (toliau – Direktyva (ES) 2018/957), nuostatas.

Direktyva (ES) 2018/957 priimta 2018 m. birželio 28 d. Valstybės narės privalo perkelti privalomas Direktyvos (ES) 2018/957 nuostatas į nacionalinę teisę iki 2020 m. liepos 30 d.

Direktyva (ES) 2018/957 siekiama užtikrinti vienodo darbo užmokesčio už tą patį darbą toje pačioje vietoje principo taikymą ir sudaryti vienodas sąlygas komandiruojančioms ir vietos įmonėms priimančiojoje šalyje, kartu laikantis laisvo paslaugų judėjimo principo. Šia direktyva 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 5 skyrius, 2 tomas, p. 431) (toliau – Direktyva 96/71/EB) nustatytas minimalaus darbo užmokesčio reikalavimas pakeičiamas į darbo užmokesčio reikalavimą, numatomos papildomos sąlygos (apgyvendinimo, išlaidų kompensavimo), kurios turėtų būti užtikrinamos komandiruojamiesiems darbuotojams, jeigu šios sąlygos būtų numatytos ir taikomos vietiniams darbuotojams, taip pat numatomas priimančiosios valstybės narės darbo teisės taikymas ilgalaikio komandiravimo (kai komandiruotės trukmė viršija 12 mėnesių) atveju ir reguliuojami kiti klausimai, susiję su kolektyvinių sutarčių (ne tik statybos sektoriuje) taikymu, vienodu požiūriu į komandiruotus laikinuosius darbuotojus, komandiravimo nuostatų taikymu kelių transporto srityje bei šioje direktyvoje ir 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/67/ES dėl Direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje vykdymo užtikrinimo ir kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacinę sistemą (IMI reglamentas) (OL 2014 L 159, p.11) nustatytų pareigų stebėsenai, kontrolei bei vykdymo užtikrinimu.

Direktyvos 96/71/EB nuostatos nacionaliniu lygmeniu nustatytos Lietuvos Respublikos darbo kodekso 108 ir 109 straipsniuose, kurie taikomi visų užsienio valstybių, ne tik Europos Sąjungos valstybių narių, darbdaviams, komandiruojančioms darbuotojus (išskyrus prekybinių laivų įgulų darbuotojus) laikinai dirbti į Lietuvos Respublikos teritoriją. Šių straipsnių nuostatos netaikomos darbuotojams, iš Lietuvos Respublikos teritorijos išsiųstiems laikinai dirbti į kitą Europos Sąjungos valstybę narę, taip pat Europos ekonominei erdvei priklausančią valstybę. Šių darbuotojų darbo sąlygas turėtų nustatyti tų valstybių, į kurias darbuotojas darbdavio siunčiamas laikinai dirbti, vidaus teisė, į kurią perkeltos Direktyvos 96/71/EB nuostatos.

Siekiant įgyvendinti Direktyvos (ES) 2018/957 nuostatas, keičiami Darbo kodekso 108 ir 109 straipsniai bei jo priedas, Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 6 straipsnis.

I. Sprendžiama problema	Įstatymų projektais siekiama įgyvendinti Direktyvos (ES) 2018/957 nuostatas.
II. Siūlomos priemonės	<p>Įstatymų projektais siūlomi šie pakeitimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darbo kodekso 108 straipsnio 1 dalies 3 punktas papildomas nuostata dėl darbuotojo, atsiųsto laikinai dirbti į Lietuvos Respublikos teritoriją kaip laikinojo darbuotojo, darbo (atitinkančio šio straipsnio 1 dalyje nustatytus atvejus) laikinojo darbo naudotojo naudai kitoje valstybėje ir laikinojo darbo naudotojo pareigos informuoti laikinojo įdarbinimo įmonę apie šio darbuotojo darbą kitoje valstybėje narėje; - Darbo kodekso 108 straipsnio 2 dalyje aiškiai numatomas nacionalinių, išplėstų kolektyvinių šakos ir teritorinių sutarčių nuostatų, nustatančių toliau šios dalies atitinkamuose punktuose išvardytas sąlygas, taikymas; - Darbo kodekso 108 straipsnio 2 dalies 3 punkte esanti minimaliojo darbo užmokesčio sąvoka pakeičiama į darbo užmokesčio sąvoką (kelių transporto vairuotojams, vežantiems krovinius ir (arba) keleivius tarptautiniais kelių maršrutais, paliekama minimalaus darbo užmokesčio nuostata); - Darbo kodekso 108 straipsnio 2 dalis papildoma 8 punktu – nuostata dėl darbuotojų apgyvendinimo, kai jį ne nuolatinėje darbo vietoje dirbantiems darbuotojams užtikrina darbdavys; - Darbo kodekso 108 straipsnio 2 dalis papildoma 9 punktu – nuostata dėl darbuotojų, vykstančių į pagrindinę darbo funkcijų atlikimo vietą ir iš jos Lietuvos Respublikos teritorijoje, patirtų išlaidų apmokėjimo (jei jas numatyta apmokėti), taip pat komandiruočių Lietuvos Respublikos teritorijoje ir į užsienį (ne šio straipsnio 1 dalies atvejais) išlaidų apmokėjimo; - Darbo kodekso 108 straipsnis papildomas nauja 4 dalimi ir papildoma Darbo kodekso 108 straipsnio 10 dalis (aktualios redakcijos 7 dalis), siekiant perkelti Direktyvos (ES) 2018/957 nuostatas, susijusias su ilgesnėmis nei 12 mėnesių komandiruočėmis. Šiomis nuostatomis nustatomas visų darbo santykius reglamentuojančių Lietuvos Respublikos norminių teisės aktų, įskaitant nacionalines, išplėstas kolektyvines šakos ir teritorines sutartis, normų, išskyrus normas dėl darbo sutarties sudarymo ir pasibaigimo sąlygų bei susitarimų dėl nekonkuravimo sąlygų (šias išimtis numato Direktyva (ES) 2018/957), taikymas komandiruotiems darbuotojams, kai faktinė komandiruotės trukmė viršija 12 mėnesių. Taip pat, atsižvelgus į Direktyvos

	<p>(ES) 2018/957 nuostatas, numatomas šio termino pratęsimas, tačiau ne ilgiau nei iki 18 mėnesių, užsienio jurisdikcijai priklausančiam darbdaviui pateikus motyvuotą pranešimą (terminas bus pratęstas automatiškai, jeigu motyvuotas pranešimas bus pateiktas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – VDI) teritoriniam skyriui, kol faktinė komandiruotės trukmė neviršija 12 mėnesių). Darbo kodekso 108 straipsnio 10 dalis (aktualios redakcijos 7 dalis) papildoma nuostata dėl komandiruoto darbuotojo pakeitimo kitu komandiruotu darbuotoju ir pakeitimo įtakos skaičiuojant faktinę komandiruotės trukmę šio straipsnio 4 dalies atveju – nustatoma, jog kai komandiruotas darbuotojas pakeičiamas kitu komandiruotu darbuotoju, atliekančiu tą patį darbą toje pačioje darbo funkcijų atlikimo vietoje, komandiruotės trukmė Darbo kodekso 108 straipsnio 4 dalies atveju laikoma bendra atitinkamų atskirų komandiruotų darbuotojų komandiruotės laikotarpių trukme. Taip pat numatoma, kad faktinė komandiruotės trukmė, nuo kurios priklauso Darbo kodekso 108 straipsnio 4 dalies nuostatų taikymas, pradedama skaičiuoti nuo Įstatymo Nr. 1 projekto įsigaliojimo. Komandiruočių laikotarpiai, buvę iki šio įstatymo įsigaliojimo, neįskaitomi į bendrą komandiruotės trukmę, skaičiuojamą pagal Darbo kodekso 108 straipsnio 10 dalį to paties straipsnio 4 dalies atveju;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darbo kodekso 108 straipsnis papildomas 5 dalimi, numatant, kad darbuotojui, komandiruotam į Lietuvos Respubliką dirbti kaip laikinajam darbuotojui, taikomos Darbo kodekso 75 straipsnio nuostatos, kuriomis įgyvendinamos 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/104/EB dėl darbo per laikinojo įdarbinimo įmones (OL 2008 L 327, p. 9) 5 straipsnio nuostatos. Laikantis nediskriminavimo principo, komandiruotam laikinajam darbuotojui taikomos ne tik nacionalinių, išplėstų kolektyvinių šakos ir teritorinių sutarčių nuostatos, bet taip pat ir darbdavio lygmens kolektyvinių sutarčių nuostatos tiek, kiek tai susiję su Darbo kodekso 75 straipsnyje numatytais darbo sąlygomis; - Darbo kodekso 108 straipsnio 3 dalis papildoma nuostata dėl dienpinigių ir kitų išmokų atskyrimo nuo faktinių kelionės, nakvynės ir maitinimo išlaidų, siekiant, kad jie būtų įskaityti į darbo užmokestį. Nesant atskyrimo, bus laikoma, kad visa darbuotojui išmokėta suma yra skirta su komandiruote susijusioms faktinėms kelionės, nakvynės ir maitinimo išlaidoms kompensuoti, todėl nebus įskaitoma į darbo užmokestį; - Darbo kodekso 108 straipsnis papildomas 6 dalimi, numatant, kad, jei valstybės, kurios teisė taikytina darbo
--	--

	<p>sutarčiai ar darbo santykiams, darbo teisės normos komandiruotam darbuotojui numato palankesnes sąlygas, taikomos valstybės, kurios teisė taikytina darbo sutarčiai ar darbo santykiams, darbo teisės normos;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Darbo kodekso 109 straipsnio 3 dalyje numatoma VDI pareiga užtikrinti informacijos apie darbo užmokesčio sudedamųjų dalių ir papildomų darbo sutarties sąlygų, taikomų ilgesnių nei 12 mėnesių komandiruočių atveju, teikimą bei jos atnaujinimą laiku. Taip pat numatoma, kad informacijos apie tai, kurios darbo sutarties sąlygos turi būti taikomos komandiruotam darbuotojui, prieinamumu užtikrinamas darbdaviams skiriamų baudų už komandiruotų darbuotojų darbo sąlygų pažeidimus proporcingumas; - įgyvendinant Direktyvos (ES) 2018/957 3 straipsnio 1 dalies nuostatą, kad „valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant“, pakeičiamas Darbo kodekso priedo „Įgyvendinamieji Europos Sąjungos teisės aktai“ 3 punktas, jame numatant ir Direktyvą (ES) 2018/957; - įgyvendinant Direktyvos (ES) 2018/957 3 straipsnio 3 dalies nuostatą, kad „ši direktyva kelių transporto sektoriui taikoma nuo teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo iš dalies keičiamos Direktyvos 2006/22/EB nuostatos dėl vykdymo užtikrinimo reikalavimų ir nustatomos konkrečios su Direktyva 96/71/EB ir Direktyva 2014/67/ES susijusios kelių transporto vairuotojų komandiravimo taisyklės, taikymo pradžios dienos“, Darbo kodekso 108 straipsnis papildomas 13 dalimi, numatant, kurios šio straipsnio nuostatos netaikomos kelių transporto priemonių vairuotojams, vežantiems krovinius ir (arba) keleivius tarptautiniais kelių maršrutais; - Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 6 straipsnio 13 dalis papildoma nuostatomis, susijusiomis su komandiruojamų darbuotojų stebėseną, – numatoma VDI pareiga Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Lietuvos Respublikos Seimui teikiamoje Darbo kodekso įgyvendinimo stebėsenos ir pasiektų rezultatų įvertinimo pažymoje nurodyti su komandiruojamais darbuotojais susijusią informaciją – gautų pranešimų apie komandiruotus darbuotojus skaičių pagal tam tikrus kriterijus, komandiruotiems darbuotojams taikomų darbo sąlygų pažeidimų skaičių.
III. Priemonių kaštai	Priėmus Įstatymų projektus, papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.
IV. Nauda visuomenei	Įgyvendinus Įstatymo Nr. 1 projektą, komandiruotiems darbuotojams bus taikomos tos pačios darbo užmokesčio taisyklės (nustatytos teisės aktais ir / ar išplėstomis aukštesnio lygmens kolektyvinėmis sutartimis) kaip ir vietiniams darbuotojams priimančioje šalyje, todėl bus sudarytos sąlygos sąžiningai konkurencijai.

	<p>Sudaryti sąlygas sąžiningai konkurencijai padės ir kitos Įstatymo Nr. 1 projekto nuostatos, užtikrinančios vienodų sąlygų komandiruotiems ir vietos darbuotojams taikymą (pavyzdžiui, nustatomas visų darbo santykius reglamentuojančių Lietuvos norminių teisės aktų, įskaitant nacionalines, išplėstas kolektyvines šakos ir teritorines sutartis, nuostatų, išskyrus nuostatas dėl darbo sutarties sudarymo ir pasibaigimo sąlygų bei susitarimų dėl nekonkuravimo sąlygų (šias išimtis numato Direktyva (ES) 2018/957), taikymas komandiruotiems darbuotojams, kai faktinė komandiruotės trukmė viršija 12 mėnesių).</p> <p>Įgyvendinus Įstatymo Nr. 2 projektą, bus turima daugiau statistinių duomenų komandiruotų darbuotojų srityje, tai leis užtikrinti efektyvesnę jų stebėseną ir kontrolę.</p>
--	---

Iki įsigaliojant Įstatymų projektams, bus pakeisti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 16 d. įsakymas Nr. A1-169 „Dėl Informavimo apie komandiruotus darbuotojus tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009 m. gegužės 12 d. įsakymas Nr. A1-316 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

Konkrečios Įstatymų projektų nustatytos teisinio reguliavimo priemonės apibūdintos ir jas pagrindžiantys argumentai nurodyti kartu su Įstatymų projektais pateiktame Įstatymų projektų aiškinamajame rašte.

Vadovaujantis Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, Įstatymų projektus, užregistruotus Lietuvos Respublikos Seime, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija notifikuos Europos Komisijai ir kitoms Europos Sąjungos valstybėms narėms.

Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje.

Įstatymų projektai buvo teikti išvadoms gauti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijai, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, VDI, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba) ir Lietuvos Respublikos trišalėje taryboje atstovaujančioms įstaigoms ir organizacijoms: Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijai, Lietuvos profesinei sąjungai „Solidarumas“, Lietuvos paslaugų sferos darbuotojų profesinei sąjungai, Lietuvos profesinei sąjungai „Sandrauga“, Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacijai, asociacijai „Investuotojų forumas“, Lietuvos pramonininkų konfederacijai, Lietuvos verslo konfederacijai, Lietuvos darbdavių konfederacijai, Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmams, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams.

Lietuvos Respublikos trišalės tarybos nariai 2019 m. rugsėjo 24 d. vykusiame Trišalės tarybos posėdyje pritarė Įstatymų projektams. Atsižvelgta į posėdžio metu jų pateiktą siūlymą Darbo kodekso 108 straipsnio 2 dalies 9 punkte vietoj žodžių „nuolatinė darbo vieta“ vartoti žodžius „pagrindinė darbo funkcijų atlikimo vieta“.

Susisiekimo ministerija, Finansų ministerija ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba pastabų dėl projektų neturėjo. Gautos Teisingumo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos ir VDI pastabos, kurios suderintos darbo tvarka.

Neatsižvelgta į VDI siūlymą leisti Darbo kodekso 109 straipsnio 1 dalyje numatytą informacijos pateikimo VDI pareigą įgyvendinti darbdaviui, pas kurį darbuotojas komandiruojamas (t. y. Lietuvos Respublikoje registruotai įmonei), nes tai neatitiktų 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/67/ES dėl Direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje vykdymo užtikrinimo ir kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacinę sistemą (IMI reglamentas) 9 straipsnio 1 dalies a punkto nuostatos, numatančios deklaracijos teikimo pareigą kitoje valstybėje narėje įsisteigusiam paslaugų teikėjui.

Neatsižvelgta į Vidaus reikalų ministerijos pastabą dėl laikinųjų darbuotojų. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 62 straipsnio 6 dalis įtvirtina draudimą užsieniečius įdarbinti Lietuvoje pagal laikinojo darbo sutartį. Komandiruojamas asmuo nėra įdarbinamas Lietuvos Respublikoje, todėl darbuotojo komandiravimas į Lietuvos Respublikos teritoriją laikinai dirbti kaip laikinojo darbuotojo yra vienas iš komandiravimo tipų, įtvirtintų Direktyvoje 96/71/EB ir yra galimas. Neatsižvelgta į siūlymą koreguoti Darbo kodekso 108 straipsnio 7 dalies formulotę, atsižvelgus į tai, kad trečiųjų šalių piliečių atvykimo dirbti tvarka dažnai kinta, todėl bendresnė sąvoka „leidimas“ galėtų atitikti šių asmenų darbui reikalingą dokumentą ir Darbo kodeksas nebūtų dažnai keičiamas, pasikeitus trečiųjų šalių piliečių darbą reglamentuojantiems teisės aktams.

Neatsižvelgta į Teisingumo ministerijos pastabą dėl Darbo kodekso 108 straipsnio 3, 5 ir 6 dalių netaikymo kelių transporto srityje, nes šiais straipsniais nenumatomas naujas reguliavimas. Tai Direktyvos 96/71/EB tam tikrų nuostatų, kurios šiuo metu taikomos kelių transporto srityje, patikslinimas.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, Lietuvos profesinė sąjunga „Solidarumas“, Lietuvos paslaugų sferos darbuotojų profesinė sąjunga, Lietuvos profesinė sąjunga „Sandrauga“, Lietuvos pramonės profesinių sąjungų federacija, asociacija „Investuotojų forumas“, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos darbdavių konfederacija, Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai išvadų nepateikė. Pastabų iš visuomenės negauta.

Įstatymų projektus parengė Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo teisės skyriaus patarėja Airinė Dobužinskienė, tel. 8 706 64 229, el. p. Airine.Dobuzinskiene@socmin.lt.

PRIDEDAMA:

1. Įstatymo Nr. 1 projektas, 5 lapai.
2. Įstatymo Nr. 1 projekto lyginamasis variantas, 5 lapai.
3. Įstatymo Nr. 2 projektas, 2 lapai.
4. Įstatymo Nr. 2 projekto lyginamasis variantas, 2 lapai.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Įstatymų projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui projektas, 1 lapas.
6. Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 9 lapai.
7. Atitikties lentelė, 23 lapai.
8. Trišalės tarybos 2019 m. rugsėjo 24 d. protokolo išrašas, 1 lapas.
9. Institucijų pastabos, 8 lapai.

Ministras

Linas Kukuraitis

Airinė Dobužinskienė, tel. 8 706 64 229, el.p.audrone.zdaneviciene@lr.lt
airine.dobuzinskiene@socmin.lt

